

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 26 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-szeresben per sor egyezer 20 Hl.
minden következőnél 16 Hl-er

Nyitárter sorra 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 899.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József Könyvesház ut 22 sz.
TELEFON-SZÁM: 131.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, január 16.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Ámitás.
- Wekerle a házszabályrevizióról.
- Emelik — nem emelik.
- Tüntetés az új bán ellen.
- Rejtélyes gyilkosság Aradon.
- Pólónyl becsülete.
- A nap furcsaságai.
- A jégpályáról.
- Forradalom az aradi színpadon.
- Rakovszky „a közönséges.”
- Tarkaságok.
- Tárca: A mesterséges gyémánt titka.

Ámitás.

Arad, január 15

A képviselőház elnökének tanácskozó termében konferenciák folytak a pártok vezéremberei és a kormány tagjai között. A tanácskozások a legnagyobb titokzatsággal folytak ugyan, de mégis kiszivárgott annyi, hogy a házszabályrevizió tervét készítették elő, amely már a jövő héten, de mindenesetre még a költségvetés tárgyalása előtt kerülné a képviselőház elé. A házszabályrevizió javaslat elfogadása után az ülészakot berekesztené a kormány, hogy aztán a Ház kezén-lában megkötözve volna kénytelen hozzáfogni olyan életbevágó reformjavaslatok tárgyalásához, mint aminők: az ujoncjavaslat, az adótörvény reformja és ami legfontosabb, az általános választói jog kérdése.

A taktika, melyet a kormány és a többség követ, eléggé nyilvánvaló. Ha a házszabályrevizió dolga el van intézve, a kormánynak semmi nehézsége nem lesz

már, hogy egyfelől a bécsi paktum utolsó nagy áldozatait is beliferálja és hogy az ujonclétszámot fölemelje, másfelől, hogy az ország nyomorban sanyalódó osztályait az új adótörvényvel végkép lesujtsa és az általános választói jogot meghamisítsa, kijátssza.

Semmi kétség, hogy a házszabályrevizió és a választói jog kiterjesztése közt junktimot kell létesíteni, hogy amikor újabb néprétegeket engednek szóhoz jutni a törvényhozásban, ugyanakkor meg kell szorítani azt a nagy szabadságot, amely szabadossággá lett a parlamentben. Bizonyos, hogy ezzel az érveléssel a jogoságnak, méltányosságnak ezzel a látszatával fognak propagandát csinálni a házszabályrevizió tervének. Ám erre a taktikai fogásra föl kell hívunk mindenkinek figyelmét. Olyan tetszetős hazugság ez, melynek mélyében semmi igazság nincs, csak a romlás, az ámitás magva és amelyet ha egyszer a nemzet rövidlátása igazságnak talál elfogadni, mérhetetlen szerencsétlenségbe dönti magát. Mert nyilvánvaló dolog ugyan, hogy a házszabályok revíziója szükséges. Az osztályparlament mai védelmezői a mai többség volt az, amely a revíziót szükségessé tette, mikor megmutatta, hogy a házszabályokban lefektetett nagy és széleskörű szabadságjogokkal élni nem tudott és amikor önzésből, kicsinyes boszúvágytól sarkalva az obstrukció szörnyű fegyverével sebezte meg a parlamentárizmust. Ám a házszabályok revíziója bármennyire érett szükséglet is, csak egyet-

lenegy esetben valósítható meg a legszörnyűbb végzet kihívása nélkül. Akkor és úgy, ha vele kapcsolatban a népjogok valóságos kiterjesztése is megtörténik. A kormány és többsége azonban csak ámitásból hirdeti a junktimot a két kérdés között. A házszabályrevíziót már most megakarja csinálni, amikor a választói jog reformtervezetét még senki, talán maga a kormány sem ismeri. Már most el akarja venni tehát a lehetőségét annak, hogy a választói reformmal szemben az esetleges ellenzék megnyilatkozhatóság és már jó előre előnyöket biztosítani magának, még mielőtt a demokráciának is megadná a magáét. Amikor tehát azt hirdetik a kormánysajtóban, hogy itt junktimról lesz szó, akkor egyenesen hazugságot hirdetnek, olyan hazugságot, melyet épp oly becsületes volt kieszelni, mint amilyen becsületes volna elhinni.

A házszabályrevízióra — elismerjük — épp olyan szükség van, mint az általános választói jogra. De egyiket sem szabad megalkotni előbb, csak egyszerre. Mindenki, aki ebben a kérdésben ismét fölveti a „sorrendi” kérdést, ámitó és hazug. Mert vajjon miért higyjünk és miért bizzunk a kormánynak a választói jog kérdésében elfoglalt álláspontjában és miért előlegezzük neki a bizalmat, amikor egyik tagja, Apponyi Albert gróf is azt mondta óbudai kortesbeszédében, hogy a választói jog reformjának szükségessége csak császári akaratban gyökerezik és hogy ennek az akaratnak nincsen más célja, mint a nemzet gerincének letörése.

A mesterséges gyémánt titka.

Páris, jan. 11.

A francia fővárosból bizonyára szétvitte már a táviró annak az óriási méretű szélhámoságnak a híret, a mely tegnap óta egyaránt foglalkoztatja a Manche-csatorna Innenső és tulsó felén lévő két nagy országnak, Angliának és a francia köztársaságnak a közvéleményét.

Az eset hőse egy Lemoine nevű párisi mérnök, aki manapság még mindössze csak harminc esztendő, aki azonban furfangosság, vakmerőség és a gonosztevők mesterségében való otthonosság dolgában tultesz Conan Doyle legfantasztikusabb típusain. Osztrák földön, Triesztben született, fölöttébb becsületes, uri famliából származott. Tizenöt éves korában került vissza Franciaországba, ahol vegyészeti tanulmányokat végzett. Nyughatatlan természete azonban nem fért össze az iskolai fegyelmével, a tanulást abba hagyta és katona lett. Itt perze még kevésbé érezte magát a helyén Lemoine és kevésbé utóbb már lent van Dél-Afrikában, a hol az egyik kimberley-i gyémántbánya laboratóriumában kapott alkalmazást, mint vegyész-mérnök. Hogy valójában is mérnök-e, az ma még fölöttébb kétséges.

Amíg Kimberleyben volt, valami után-módon ismeretségbe jutott Lemoine Angolország legnagyobb gyémánttermelő vállalkozásának, a

Be Beers Consolidated Mines Limited élelfogytáig megválasztott elnökével, Julius Wernherrel. Ennek az ismeretségnek azonban semmiféle jelentősége sem volt egy ideig. Mikor azonban Lemoine visszatért Franciaországba, csakhamar közelébe férköztet újból Wernhernek, a ki egyike Anglia leggazdagabb embereinek, a mennyiben a vagyona meghaladja a háromszáz milliót. A közbenjáró ezuttal egy Feldenheimer nevű londoni drágakereskedő volt, aki tudára adta Wernhernek, hogy Lemoine, a francia mérnök, fölfedezte a gyémánt mesterséges uton való készítésének a csálhatatlan módját.

Wernher sokkal tapasztaltabb üzletember, semhogy első szóra elhitte volna az alkímisták ábrándjának és meséjének a megvalósulását. Magához hívatta tehát Lemoinet és megkérte, hogy kísérletek útján tárja föl előtte találmanyanak a természetét és jelentőségét. Lemoine az első szóra engedelmeskedett. Wernher londoni lakásán egy kis laboratóriumot rögtönzött s nyomban megkezdte a — gyémántcsinálást. Ott tett-vett Wernher szeme előtt, keverte a különböző kémiai anyagokat, amelyekből néhány perc múlva — villamos áram segítségével — csakugyan kijegcesedett egy csillogó valami. Lemoine azt mondotta: gyémánt. Wernher azonban tamáskodott. Magával hívta a francia mérnököt a londoni city leghiresebb, leghozzáértőbb drágakereskedőjéhez, akinek az asztalára odadobta az imént készített gyé-

mántot: becsülje meg, hamis-e, valódi-e, esetleg: mennyi az értéke. A kereskedő hozzáfogott a vizsgálódáshoz s hamarosan kijelentette, hogy a gyémánt kifogástalan, sőt ő is hajlandó megvásárolni a napi árfolyamon.

A jég meglöritt, nemsokára következett a második és döntő találkozás. Wernher Dél-Afrikából Londonba hívta Hoast-ot, a társaság technikai vezetőjét s most már másodmagával készült a francia mérnökkel való újabb találkozásra. Ez nem is késett sokáig. Lemoine újra megjelent a kis laboratóriumban s noha tudta, hogy Hoast személyében a legképzettebb szakértőt és a legélesebb szemű megfigyelőt látja maga előtt, mégis nyugodtan, teljes hűdögvérrel fogott a kísérlethez. Wernher is, Hoast is megfeszített figyelemmel kísérték a boszorkányos francia mozdulatait, aki rövid idő alatt nem is egy, hanem több darab pompás gyémántot tartott a két angol milliomos elé. Wernher is, Hoast is elismerte, hogy csalásról szó sem lehet Lemoine-nal szemben még a kételkedésnek sincs helye. Annál kevésbé, mert az újabb gyémántokat is valódiaknak mondotta egy londoni jeles hozzáértő.

Ettől a perctől kezdve azt tehetett Lemoine, amit akart. Ő pedig sokat akart. Első sorban is szerződést kötött Wernherrel, mint a bányatársaság meghatalmazottjával. A szerződés Lemoine, Wernher és Hoast egybehangzó vallomása szerint a következőket tartalmazza:

Ugyanaz az Apponyi Albert, aki a nemzeti küzdelem napjaiban legalább elvben elfogadta a választói jog reformjának szükségét és nemzeti szükségét sem vitatta el, ma már csak a császári akarat követelményének nevezi. És ezt akkor, a mikor a parlamenti szólásszabadság korlátozását készítik elő miniszterhársai. Ilyen körülmények közt lehetetlen bizalommal nézni ez elé a reform elé és lehetetlen az öngyilkosságra való elszántság nélkül jó előre belemenni a házszabályok revíziójába.

Wekerle a házszabályrevízióról.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Budapest, január 15.

Az utolsó ülésen úgy határoztak, hogy a mai ülés csak déli tizenkét órakor kezdődjék, mivel úgy sincs más dolga, mint a hétfői huszonkilenc javaslatnak harmadik olvasása és a Szentiványi Gábor ügyében az összeférhetlenségi zsűri megválasztása. Ma azonban, úgy látszik, nem ártott volna korábbra tenni a mulatság megkezdését. Három interpelláció is van naprenden s kettő közülük igen alkalmas arra, hogy felkavarja az indulatokat. Az egyik Visontai Somáé és az adóreformról szól, a másikat Farkasházy Zsigmond mondja el a házszabályrevízió dolgában. Így váratlanul érdekes ülésre van kilátás.

A kormány tagjai hosszabb időt töltöttek Justh Gyula elnöknél.

A folyosón nagy izgalommal beszélnek a házszabályrevízió dolgáról.

— Ki van zárva, hogy én a választói reform előtt megszavazzak bármilyen házszabályrevíziót — jelentette ki Kmety Károly.

— Én sem szavazom meg! — mondta Éber Antal. — Előbb terjesszék be a választói reformot, azután beszélhetünk a házszabályrevízióról. De nem vagyok bolond, hogy esetleg magam nyossem el a nyakamat. Meghallni meg kell, de siettetni nem hagyom magamat.

Justh Gyula, a képviselőház elnöke a házszabályrevízió dolgában munkatársunk kérdésére a következő felvilágosításokat adta:

— E pillanatban még nem mondhatok konkrét dolgot, de nem kell sokáig várakozniok. Valószínűleg ma este, a konferencia után közreadjuk a megállapodást, a házszabályrevízió szövegét. A pártközi konferencia pénteken lesz, természetesen az ellenzéki pártok bevonásával. A mostani konferencia nálam nem a házszabályrevízió dolgáról volt.

Az ülést fél egy óra után nyitotta meg Justh Gyula elnök.

Elnök javasolja, hogy mert két interpelláció van bejegyezve, a napirend után csak fél két óráig folytassák az interpellációkat, azután két óráig sorsolják ki az összeférhetlenségi zsűrit és két óráig folytassák az interpellációkat.

Elfogadták ezután harmadszori olvasásban a legutóbbi ülésen lefolytált törvényjavaslatokat.

Szünet után kisorsolták a Szentiványi Gábor összeférhetlenségi ügyében összeülő zsűrit, mivel azonban a kisorsoltak közül Chernel Gyula, Tuskan Gergely, Thoroczkay Viktor gróf és Vadsárhelyi Dezső nem voltak jelen, ügyüket igazolás végett az összeférhetlenségi bizottság elé utasították.

Következtek az interpellációk.

(A házszabályrevízió.)

Farkasházy Zsigmond a házszabályrevízió tárgyában kérte a kormányt. Igaz e, hogy a házszabályok szigorítását sürgős szükségnek minősítette s hajlandó-e a kormány respektálni azon elvet, amely szerint a házszabályok módosítása csak pártközi egyezmény útján, a majorizálás elvetésével eszközölhető. Kérte továbbá, hajlandó-e a kormány respektálni a parlamenti többség által vallott azon elvet, hogy a házszabályok módosítása csakis a népjogok kiterjesztése és a nemzeti követelmények teljesítése után eszközölhető.

Wekerle Sándor miniszterelnök csodálkozik azon, hogy Farkasházy csak a hírlapíróktól értesült a házszabályrevízió tervéről. A bizottsági tárgyalások során már hetekkel ezelőtt hallhatta volna a belügyminiszter szájából, aki egyenesen *junktumot állított fel a házszabályrevízió és az általános választói jog között*. Alaptalan vád, hogy a kormány a házszabályrevíziót kieszes eszközül, bizonyos kétes javaslatok keresztülhajtására akarja felhasználni. A szólásszabadságot nem fogja a revízió korlátozni s klotürt nem fog életbe léptetni, legfel-

jobb kiterjesztett szólásszabadságról, kiterjesztett tanácskozási időről van szó. A házszabályrevízió előterjesztésétől csak rövid idő választ el. A kormány a maga részéről a revíziót szükségesnek tartja, de a kezdeményezést nem vállalja, ez a Ház belső joga. Csak amikor látta, hogy sokan osztják a kormány felfogását, akkor fordult a képviselőház elnökéhez, aki szintén szükségesnek látta a reformot és összehívta az erre vonatkozó konferenciát. Pártközi értekezlet után kívánja a kormány a házszabályrevíziót mielőbb keresztülvinni.

Farkasházy Zsigmond nem veszi tudomásul a választ.

Wekerle Sándor miniszterelnök reflektálva Farkasházy szavaira, kijelenti, hogy a választói jog kiterjesztéséről szóló törvényjavaslatot már az új házszabályok alapján fogják tárgyalni.

A Ház a miniszterelnök választát tudomásul vette.

(Az adóreform.)

Visontai Soma a pénzügyminiszterhez az új adóreformjavaslatról elterjedt híresztelések tárgyában interpellál.

Wekerle Sándor pénzügyminiszter kijelenti, hogy esze ágában sincs a javaslatot visszavonni, sőt azt mielőbb lefolytatni óhajtja. Azon kifogásra, hogy az adóreform nem időszzerű, nem is reflektál. A javaslatban vannak pontok, amelyek módosíthatók lesznek, de a rejtett adóemelést vádját visszautasítja.

A választ úgy az interpelláló, mint a képviselőház tudomásul vette.

(Az általános választói jog.)

Mezőfi Vilmos az általános titkos választójog tárgyában interpellál. Kérte a kormányt, mikor hajlandó a reform alapelveit megismertetni. Kérte a belügyminisztert, nyugtassa meg az országot, hogy nem akarja meghamisítani az általános választói jogot és nem akar szájkosarat rakni a jövőbeni parlament szájára a házszabályrevízióval.

Andrássy Gyula gróf belügyminiszter reméli, hogy a tavasszal, márciusban vagy áprilisban beterjesztheti a javaslatot. Azt a nyugtalanságot, amelyről Mezőfi beszél, ő a vidéken nem látja, ott nyugodtan várják az általános választói jog megalkotását. Azt, hogy már most kifejtse a javaslat alapelveit, nem tartja szükségesnek. A házszabályrevíziót ő feltételül sürgős kérdésnek tartja, de a szólásszabadság korlátozásába sehase megye bele.

Első sorban is, Lemoine, a föltaláló, írásba foglalja a gyémánt készítésének a titkát, ezt az írást közjegyző előtt berítékba tessik, lepecsételik s aztán letétbe helyezik a londoni Union Bank egyik pánccszekrényében. Lemoine kötelezi magát arra, hogy Wernher óhajta szerint bármennyi és bármily ragyságu gyémántot készít, egészen addig, a míg életben marad. Ezzel szemben kiköti magának, hogy az angol bányatársaságtól egyszer s mindenkorra *szózhusszonót millió frankot kapjon*. Halála után — mondotta tovább a szerződés — a bányatársaságnak jogában lesz átvenni az Union Bankban elhelyezett írást, ez által birtokába jutni a gyémántkészítés titkának.

Mindaz, a miről ez a szerződés szólt, teljesedett is, mint a karikacsapás. A titkot tartalmazó írást elhelyezték a bankban. Lemoine pedig átvett Wernhertől *egy millió és hatszszázhetvenezer frankot*, elől-gül addig is, a míg a gyémánt gyártása nagyobb arányokban megindul s a mikor aztán Lemoine megkapja a szerződésbe foglalt horribilis összeget. Ezekkel az előzetes tárgyalásokkal eltelt egy esztendő, a nagyban való gyémántkészítés azonban csak nem akart megindulni. Lemoine eleinte ügyesen halogatta mind messzebbre és messzebbre a veszedelmes terminust.

Rávette Wernhert, hogy építessen a számára egy nagy villám-telepet a pireneusi-he-

gyek egyik eldugott városkájában; látszólag azért, hogy az illető várost ellássák elektromos világítással, valójában pedig azért, hogy ott titokban készíthesse a gyémántot.

Az elvakult Wernher ebbe is bellegegyezett. A gyár fölépült, a gyémántok azonban még mindig nem akartak nagyobb számban jelentkezni. Egy teljes évig türelmesen várt Wernher, míg nem most Párisba jött és főjelentette csalásért a mindenestre genialis franciát, s kit menten le is tartóztatták. Ezzel azonban korántsem ért véget az ügy, sőt csak most bizonyított össze igazán. Lemoine a legnagyobb méltatlankodással utasítja vissza a csalás vádját, sőt ő vádolja Wernhert azzal, hogy megszegte a szerződést.

A kihallgatás monete rendkívül izgalmas volt és azal végződött, hogy most már senki sem láthat tisztán a dologban, maga a vizsgálóbíró sem, akit egészen megzavart Lemoine felsőbbbbséges vi eikédése.

Tegnap még azt lehetett hinni, hogy Lemoine-ra immár rástűtöttek a család bélyegét. A mai nap azonban fordulatot hozott. Ha Wernher óriási vagyonával, Angliában elfoglalt állásánál fogva megérdemli a föltétlen szavahitelt: ma vel szemben Lemoine pártjára állott egy másik angol pénzember, éppen olyan gazdag, mint Wernher, éppen olyan tekintélyes is, mint a De Beers-bányák elnöke, következésképpen ugyanolyan szavahitelt is, mint Le-

moine ellenfele. Ez a férfi a londoni Jackson, egy hatalmas angol pénzeszoportnak elnöke és vezetője több dél-afrikai gyémántbányának is, sőt ezen a téren legnagyobb konkurrensé Wernhernek.

Jackson a következőket vallotta Le Poittevin vizsgálóbíró előtt: Jelen volt két kísérletnél, amelyet Lecourbe-utcai laboratóriumában végzett Lemoine. Először vele volt egy barátja is, aki azonban névtelen óhajt maradni. Lemoine egész törzse meztelen volt, a karja szintén, szó sem lehetett csalásról, vagy szemfényvesztésről. Lemoine átadta az anyagot — amely a gyémánt készítéséhez szolgált — Jacksonnak, aki kiválasztott egy olvasztó-tégelyt, a melybe a saját kezével beletette az átalskitandó materiát. Ezek után, ugyancsak sajátkezűleg, ráhelyezte a tégelyt egy lapára, amelyhez Lemoine nem is közeledett. A lapát végén volt egy öt méter hosszú fogó, amelyvel Lemoine betolta a tégelyt a villamos kemencébe. Később Lemoine kihuzta a kemencéből a több ezer fokra hevített tégelyt és a lapáról belefördítette az odakészített vízbe. Lemoine az eperimentum során egyetlen egyszer sem ért a tégelyhez, amelynek fölytítását is Jackson végezte. *A tégelyben huszonöt darab kicsiny gyémánt volt.*

A második kísérletnél Jackson en kívül jelen volt Armstrong lord és egy Sabes nevű angol urfember. Ismét megtették minden óvó-

A választ a Ház tudomásul vette.

Zakariás János és Nagy György interpellációjukat elhalasztják, mire az ülés négy óra után véget ért.

Emelik — nem emelik?

A véderő bizottság ülése. — Jekelfalussy a létszámemelésről. — Magyarok a hadseregben. — A haditengerészet nem közös. — Az ujoncjavaslatot elfogadták.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, január 15.

A képviselőház véderő bizottsága ma délelőtt tíz órakor tartott ülésén foglalkozott az 1908. évi ujonckontingens megállapításával és megajánlásáról szóló törvényjavaslatokkal. Az ülésen, Thaly Kálmán megjelenésében akadályozva lévén, Szemere Miklós elnökölt. A bizottság tagjain kívül jelen voltak Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter, Bolgár Ferenc honvédelmi államtitkár, Baicz vezérkari ezredes, Ferdinándy Géza osztálytanácsos.

Az érdemleges tárgyalás előtt Kmety Károly aggályát fejezi ki a felett, hogy mikor a véderő bizottság több tagja (a delegátusok) hivatalosan távol van, megtartják-e a mai ülést.

Jekelfalussy Lajos miniszter arra utal, hogy ha a javaslat most le nem tárgyalatik, akkor februárban nem lehetne ujoncozni.

Bolgár Ferenc államtitkár kiemeli, hogy ezúttal csak a két javaslat tárgyalatik, a többi jelentések nem s így, ha érdemleges katonai vitát óhajtat a bizottság, erre meglesz az alkalom a jelentések tárgyalásánál. Hangsúlyozza, hogy a javaslat tárgyalásának elhalasztása és késői megszavazása sok komplikációt idézne elő az utóállításnál és ezenkívül rendkívül sok munkával járna.

Ferdinándy Béla, Moskovics Iván, Várady Károly a halasztás ellen szólnak.

Szemere Miklós konstatálja, hogy a bizottság többsége semmi aggályt nem táplál az ülés megtartása tekintetében és mivel a kormánynak, amely iránt mindryájan teljes bizalommal vagyunk, nehézségeket senki sem kíván támasztani, a bizottság az érdemleges tárgyalásba belemehet.

Intézkedést, hogy a becsapást elkerüljék. Sőt ezúttal még óvatosabbak voltak. A tégelyt az experimentum végén ki sem vették a vizből, hanem úgy vitte magával az angol társaság az egész kis víz-medencét a tégelytel együtt. Lemoine nem is volt ott, amikor a tégelyt főlöntették. Az eredmény ezúttal harminc kisebb-nagyobb gyémánt volt.

Ettől fogva — mondotta végül Jackson a vizsgálóbíró — a legkisebb kétségem sincs arra nézve, hogy Lemoine valóban tud gyémántot csinálni.

Ezek után érthető, ha Le Poittevin vizsgálóbíró a legnagyobb zavarba jutott. És határozatlanságát csak növelheti az, ami ma történt. Wernher ugyanis kijelentette, hogy elegendő a Lemoine-tól követelt egy millió és hat százhetvenezer frankot, sőt még letesz Lemoine számára négyszázezer frankot, ha a londoni bankban őrzött pecsétes írás alapján a bíróság által kijelölt szakértők valóban tudnak gyémántot készíteni, vagyis ha Lemoine fölfedezése nem mese.

Lemoine erre az ajánlatra a következőképen válaszolt: Örült volnék, ha Wernher óhajlását teljesíteném. Ugyanazért, amiért most négyszázezer frankot kínál szóval, százhuszonöt milliót ígért írásban. Eről tehát nincs mit beszélni. E helyett én a következőket ajánlom Wernhernek. Eladom összes ingatlan vagyonomat, még a butoralmat is. Van ötszáz ezer frank ára részvényem, Jackson nál szem-

A bizottság a javaslatok előadására, Bakonyi Samu távollévé, Moskovics Ivánt választotta meg.

Moskovics Iván előadó ismertette a két javaslatot, hangsúlyozván, hogy az semmiben sem tér el az előző évben elfogadott törvényektől.

(Lesz-e létszámemelés?)

Kmety Károly jónak látná, hogy a jövőben nem az utolsó napokban, majdnem az ujoncozás előtt, hanem mindig az előző évben nyújtassák be az ujoncjavaslatot. Kérdést intéz a miniszterhez, hogy lesz-e ez év folyamán létszám-emelés egy esetleges pójtavaslat keretében? A honvédtüzérség ügye iránt is érdeklődik és kijelenti, hogy az ő álláspontja az, hogy a honvédségnek tüzérséggel való felszereléséhez szükséges nagy áldozatot megszavazni nem tudná, mert ez nem a honvédség fejlesztése, hanem a közös hadsereg magyar részének különválasztása és fejlesztése útján akarja a magyar hadsereget felállítani. Kérdést intéz a két éves katonai szolgálat mibenléte tekintetében. Végül sürgeti a honvédegyenruhák magyaros jellegének visszaállítását.

(A honvédelminiszter válasza.)

Jekelfalussy Lajos: Módjában állott volna-e javaslatot még karácsonykor beterjeszteni, de a törvényhozás egyéb sürgős feladatokkal rendkívül túl volt terhelve. Különben a jövőben iparkodni fogunk a javaslatot még a folyó évben beterjeszteni. Az ujonclétszámemelés eddig még abszolúte szóba nem került és az erre vonatkozó hírlapi közlemények csupán kombináción alapulnak.

A két évi szolgálat ügye elejtve nincs. Az még függő kérdés és megoldására csak a véderőtörvény revíziója alkalmával kerülhet sor. Megjegyzi, hogy ez az országra olyan óriási áldozattal jár, hogy a két évi szolgálat behozatalánál föltöbb döntő szempont az ország teherviselési képessége. Az egyenruházat tekintetében már a képviselőház plénumában nyilatkozott és ezt a nyilatkozatot fenntartja most is. Ez évben különben már kísérletet tesznek a csukaszínű posztóból készült ruhával és már itt is gondja lesz arra, hogy a magyaros jelleg érvényesüljön.

(Magyar tisztek a hadseregben.)

Várady Károly panasolja, hogy a tisztek között még mindig sok az osztrák honos. a

ben van egy százötvenezer frankos követelés, mindezt pénzre teszem és letétek helyezésére a bíróságnál, hogy föltélesen szabadon bocsásson. Ekkor azután hajlandó lesznek bármely és akárhány szakértő előtt experimentálni. Ha kudarcot válok: a bíróságnál letett pénz Wernher-t illeti. Azonfölül elismerem Wernhernek azt a jogát is, hogy ellenem kártérítésért pört indítson.

Lemoine-nak ez a határozottan jelentős és elfogadható ajánlata mindenképpen meglepett, legjobban meglepte pedig — Wernher-t. Negyed-óra múlva azután kijelentette az angol milliomos, hogy ellenzi Lemoine szabadlára helyezését még az ajánlott föltételek mellett is. A vizsgálóbíró így is határozott. Ez tehát Wernher sikerét jelentené. Am Le Poittevin vizsgálóbíró nagyfentosságu koncessziót tett Lemoine-nak is. Kitént ugyanis a tárgyalás során, hogy Wernher elnöke az Union of London and Smithy Bank-nak, amely páncél-szekrényében őrzik a famózus titkot tartalmazó borítékot. Wernher váltig hangozta, hogy azt a borítékot Lemoine jóváhagyása nélkül is föl kell bontani. Labori, a mérnök ügyvédje, ezt a leghatározottabban ellenezte, sőt jogi szempontból lehetetlennek mondotta és engedelmet kért a bírótól arra, hogy Lemoine egy leltári táviratot és levelet intézhessen a londoni bank igazgatóságához. Le Poittevin ebbe bele is egyezett s ilyenformán Lemoine titkát immár az ő hozzájárulása nélkül nem lehet megbolygatni.

magyarok rovására. Ohajtáná, hogy a haditengerészetben, úgy a tisztkarban, mint a legénység soraiban is, nagyobb tért nyerjen a magyarság.

Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter: A magyar tisztekben még mindig hiány volt és csak ez évben remélhető javulás. Egyébként meg van győződve, hogy a tisztképzők új reformja alapján 12 év alatt teljesen helyre lesz ütve az arányszám az osztrák és magyar honos tisztek között. A tengerészet külön kiképzítő kerületből sorozza a legénységet, de ha valaki bárhonnan jelentkezik és alkalmas, készséggel felveszik a tengerészet kötelékébe. A honvédtüzérségről ma egyáltalán nem beszélhet. 12500 ujoncból alig tudja ellátni a gyalogság és lovasság szükségletét. Ez a kérdés az ő minisztersége alatt még egyáltalán nem került napirendre.

Moskovics Iván előadó reflektált még a felszólalásokra, mire a bizottság általánosságban elfogadta az ujonclétszám megállapításáról szóló javaslatot.

(Ami nem közös.)

A címnél Kmety Károly kéri a „haditengerészet” kifejezés elé odatenni a közös kitélt.

Bolgár Ferenc az eredeti szöveg fenntartását kéri, egyrészt azért, mert a közös kitélt ott áll a hadsereg előtt és ez vonatkozik a tengerészetre is, másrészt pedig a véderő bizottság már a múlt évben abban állapodott meg, hogy a véderőtörvény revíziójára halasztja az új nomenklatura megállapítását.

Várady Károly ellenzi Kmety indítványát, mert szerinte a hadsereg közös. Ez közjogi anomalia, csak a hadügy közös. Ő még a hadsereg kifejezése előtt is törölni kéri a közös szót, mert 1867-től 1875-ig nem is használták a közös kitélt.

Kmety Károly úgy látja, hogy Várady Károly az ő szavát félreértette, mert a közös szó igenis törvényes, tehát jogos, csupán az 1867: XII. törvény cikk nomenklaturájának nem felel meg.

Ferdinándy Géza honvédelmi osztálytanácsos felszólalása után a bizottság a címet változatlanul elfogadta.

A részletes tárgyalás során Szeredai Aladár, Kmety Károly, Jekelfalussy Lajos, Moskovics Iván, Várady Károly és Ferdinándy Béla felszólalása után a javaslatot változatlanul elfogadták.

A bizottság ülésén egy kellemetlen incidens is történt. A véderőbizottság elnöke tudvalevőleg Thaly Kálmán, azonban Szemere Miklós ad hoc bizottsági elnök vezette a mai tanácskozást. Thaly ugyanis kijelentette, hogy elvi okokból nem elnököl és haragosan távozott el az ülésről. A folyosón felkereste az ősz kucrutot Wekerle miniszterelnök és Justh Gyula házelnök, akik megkérdezték, hogy miért hagyta ott a véderőbizottság ülését.

Thaly az elnöki szobába követte Justhot és Wekerlét, ahol azt kérdezte tőlük, hogy ki hívta össze mára a véderőbizottságot, mert ő, mint elnök, az ülésről előzetesen mit sem tudott, tehát nem is akart a tanácskozáson elnökölni.

Az ügyet némi kimagyarázások után sikerült békésen elintézni. Thaly megnyugodott, de a bizottság ülésére nem ment vissza.

A bizottság délután Thaly Kálmán elnöke alatt foglalkozott a délelőtti tanácskozáson elfogadott jelentések megszerkesztésével és rövid vita után azokat némi módosítással elfogadta.

Polónyi becsülete.

Megsemmisített ítélet.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 15.

Annak a háborúnak, amelyet Polónyi Géza volt igazságügyminiszter a becsületéért folytat, ma volt a második ütközete a budapesti törvényszék felelbiteli tanácsa előtt. Sokkal csöndesebb, mint az első: az a járásbírói tárgyalás, amelynek anyaga a *Heltai Ferenc dr.* és *Komlós Ágost dr.* fővárosi bizottsági tagok ellen Polónyi által indított rágalmazási pör volt. Polónyi tudvalevőleg azzal vádolta meg Heltait és Komlóst, hogy egy kávéhási beszélgetés közben a volt igazságügyminisztert megvesztegetettséggel rágalmazták meg. Nevezetesen, hogy Polónyi a Dunagőzhajózási Társaság partbérleti ügyében 20 000 koronát kapott és ezért előző álláspontjának megváltoztatásával a társaság érdekében való döntést provokált a fővárosnál. *A tanács végzésileg megsemmisítette az elsőfokú bíróság ítéletét és a járásbírósdgot új határozathozatalra utasította.*

Budapesti tudósítónk jelenti:

Benke járásbíró két napig tartó tárgyalás után *Heltai* Ferencet bűnösnek mondta ki két rendbell rágalmazás vétségében és ezért 14 nap fegyházra és 200 korona pénzbüntetésre ítélte. *Komlós* Ágostont kétrendbell becsületvétségében mondta ki a bíróság bűnösnek és ezért 40 korona fő és 20 korona mellékbüntetésre ítélte. A bíróság azonkívül kötelezte a vádlottakat az összes perkieléseknek viselésére. Az ügyész az ítéletben megnyugodott, a vádlottak azonban semmisségi panaszt jelentettek be az ítélet ellen.

Az érdekes ügy ennél fogva a felelbiteli tanács elé került, amely ma foglalkozott a semmisségi panaszokkal *Tóth Ernő dr.* táblabíró elnöke alatt. Az ügyet *Vass Lajos dr.* bíró referálja. Ismételte a följelentés történetét. Polónyi eladta, hogy igazságügyminisztersége idejében bünszövetség alakult, amely a becsülete ellen tört. *Lengyel Zoltán* volt ennek a szövetségnek a vezére, mondja a följelentés, aki többek között azt állította, hogy Polónyi a Dunagőzhajózási Társaság partbérleti ügyében 20 000 koronát kapott. Ezért Polónyi rágalmazás címén följelentést tett *Lengyel* ellen. Ez ügyben a vizsgálóbíró tanukul kihallgatta *Heltait* és *Komlóst*, akiknek tanuvallomásában Polónyi újabb rágalmazást látott.

Az iratok bemutatása közben *Vass* bíró felolvassa az igazságügyminiszternek a kereskedelmi miniszterhez 1906 október 16-án intézett átiratát, amelylyel Polónyi azt akarja bizonyítani, hogy *Heltait* a rágalmazásban a boszúállás érzése vezette. Ebben az átiratban Polónyi, az akkori igazságügyminiszter egy precedensből kifolyólag azt a jogi felvilágosítást adta a kereskedelmi miniszternek, hogy a törvénytelen kormány kétoldalú szerződését a törvényes kormány magánjogilag sem kötelese tartani. *Heltai*val, a „Vasúti és Hajózási Közlöny” és az „Utmutató” szerkesztőülajdonosával is kötött szerződést a törvénytelen kormány s az igazságügyminiszteri átirat erre az esetre is vonatkozott. Ebből az esetből akart Polónyi boszúállási szándékot kimagyarázni.

Az elnök azután megállapítja, hogy Polónyi a följelentést a törvényes 3 hónapi határidő letelte előtt egy nappal adta be.

A törvényszék az elsőfokú ítéletét alaki semmisségi okokból megsemmisítette s a járásbírósdgot a bizonyító eljárás ismétlésére, kiegészítésére és új érdemleges határozathozatalra

utasította. Az indokolás a Bp. 384. szakaszának 5., 8. és 9. pontjaira hivatkozik.

Ezek szerint az ítéletet meg kellett semmisíteni az indokolás szerint azért, mert a védőket az első bíróság megakadályozta a bizonyítás kiegészítésében és olyan tanukat nem hallgatott ki, akiknek kihallgatását mindkét fél kérte. Felolvastak olyan tanuvallomásokat, amelyek a *Lengyel*-*Polónyi* perben tettek. Hiányos volt a vádlottak kihallgatása is, akik vallomásuk egy részét nem személyesen adták elő, hanem felolvasták azon vallomást, amelyet ők egy más perben tettek. Súlyos alaki törvénytiséteket követett el továbbá a járásbírósdgot, hogy nem hallgatta ki a volt vizsgálóbíró és jegyzőt arra nézve, vajjon *Orosz* Géza ügyvédjelölt annak idején csakugyan tette olyan nyilatkozatot, amelyből arra lehetne következtetni, hogy *Heltai* és *Komlós* vallomásának tartalmáról Polónyi Géza tudomással bírt. Nem hallgatta ki az elsőfokú bíróság *Vásson* Vilmost, akinek tanuságtétele az egész bizonyítási eljárásban nagy fontossággal bír. Helyszíni szemle is szükségesnek mutatkozott volna a Hungária kávéházra nézve, ahol a sértés történt. A rendkívül terjedelmes indokolás, amely több ívre terjed, ezeken kívül még számos semmisségi okot sorol fel.

TARKASÁGOK.

* * *

A műkorcsolyázó. A jégről hoztuk ezt az apróságot, ha tehát hideg egy küssé, ne tessék zokon venni. A korcsolyázó férfiak között talán a legszorgalmasabbak egyike *Székely* Salamon főreáliskolai tanár, aki noha már túl van a hatvanadik évén is, nap nap után szorgalmasan és frissen korcsolyázik. Gyors korcsolyázásban első rangú tehetség, de a műkorcsolyázás gyengeje. Különösen a nyolcasokat nem tudja precízen megcsinálni.

Ma is hiába próbálta, nem sikerült neki. Amikor a part közelébe ért, egy hölgy, akinek a fia a főreáliskolát látogatja és aki élénken figyelte *Székely* Salamon rosszul sikerült nyolcasait, gunyosan szólt a tanár felé:

— Hagyja abba tanár ur a nyolcasokat, ön csak négyeseket tud csinálni.

Si no e vero . . .

*

A pikkoló. A színház kiváló komikus, *Leövey* Leó, ma délután elmélyedve ült a *Központi-kávéházban*, kezében egy vaskos könyvvel. A könyv *Széchenyi* István gróf terjedelmes életrajza volt, amelyet *Leövey* nagy figyelemmel olvasott.

Később abba hagyta az olvasást és magához intette a főpincért:

— Marci, fizetek. Volt két tojás pohárban, négy kenyér, husz cigaretta.

— Pikkoló nem volt? — kérdezte a főpincér.

Leövey egy pillantást vetett *Széchenyi István gróf életrajzára*, ezután így válaszolt:

— Pikkoló nem volt, hanem lesz.

*

Lócs Rezső rokona. A város gazdasági tanácsnoka, *Lócs* Rezső a napokban közös sétát tett jegyzőjével, *Zubor* Andorral, aki mint jóízű humorista közismert alakja az aradi társadalomnak.

Amint a korzón végighaladtak, *Zubor* a tulsó oldalra mutatott és ezzel a kérdéssel fordult *Lócs*hoz:

— Mondja tanácsnok ur, nemrokona önnek az az ember?

— Nem — válaszolt *Lócs* — nem is ismerem.

— Csak azért gondoltam — folytatta *Zubor* — mert *Lócs* lába van.

A nap furcsaságai.

Elfogták a cilinderes urat. — Verklis, aki fogatot tart. — Az elegáns borbély. — A frakkolvaj.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

Az utóbbi időben sűrűn irtunk egy cilinderes urról, aki mint mutatványos szerepelt Aradon. Mutatványai egy kissé szemérmetlenek voltak, amennyiben saját magát mutogatta, olyan állapotban, ahogy csak fürdőkádban szokás ülni. Mutatványainak színhelyül egy ideig a *Baross* és a *Salacz* parkot választotta, de innen kistájerolta a rendőrség. Ezután sötét utcákban bukkant fel a „cilinderes ur”, alaposan megriasztván ifjabb és idősebb hölgyeket.

Alakja lassankint átment a köztudatba és kávéházakban számos élcet faragtak a cilinderes urról, ugyannyira, hogy az utóbbi időben sokan lemondtak az elegáns cylinder-viseletről, nehogy őket gyanúsítsák. Ma azonban kiderült, hogy a cilinderes ur csak egy költött alak volt, akit egyesek fantáziája alkotott. A rendőrség ma elfogott egy *Váczy* János nevű vaggongyári munkást, aki a múlt héten szemérmetlen viselkedésével megriasztott egy *Holday* Erzsébet nevű lányt. *Váczy* bevallotta, hogy a legutóbbi szemérmetlenléteket is ő követte el, persze cylinder nélkül. A cylinder egy zsiros puha kalappá degradálódott.

Ezek után valószínűleg szálló ige lesz Aradon (á la látta . . . az acélkirályt?):

— Látta a cilinderes urat?

*

Egy *Nedelko* Tódor nevű féllábu verklis állították ma a kihágási bíró elé. Csak külvárosi kintornázásra volt engedélye, de túllépte a határt és ellátogatott a belváros területére is.

— Instálom alásan, — panaszkodott — nagyon nehéz az élet. Tetszik tudni, fogatot kell tartanom.

Berets kapitány megállapította, hogy a verklis fogata egy rozoga talyigából és egy vaklóból állott.

Reb Menákem Ciceszbeiszter bizonyára ezt mondaná:

— Legyen neked olyan fogatod, mint *Nedelkónak*, a verklisnek.

*

Békéscsabán letartóztattak egy elegáns, cvikkeres alakot, aki hol *Agárdi* Nagy Istvánnak, hol *Berecz* Endrónak, hol *Máriássy* Lászlónak adta ki magát. Aradon is széthámoskodott. Foglalkozására nézve ezt adta elő:

— Technikus vagyok.

— Hol végezte a műgyeget? — kérdezték.

— Pardon, fogtechnikus vagyok.

Ma azonban kiszült, hogy nem is fog, hanem beretva-technikus, aki foglalkozásához híven, alaposan megberetvált néhány jóhiszemű embert.

*

Egy frakkos alakot csipett ma el a rendőrség. A frakk elegáns volt, de annál piszkosabb a gallér és a nyakkendő. A furcsa izlésű embert *Kozenicsa* Jánosnak hívják.

— Bálba akartam menni, — magyarázta.

— Ilyen piszkos gallérral?

— Nem előkelő bálba, — jelentette ki *Kozenicsa*, akiről kitűnt, hogy a frakkot *Szidner* Rezsőtől lortta.

Kitűnt róla továbbá, hogy *Kozsó* István-tól egy arany karcsattot is ellopott.

A rendőr örömmel vitte a magánzárkába: — Végre egy frakkos alak . . .

bernek. A amerikai rendőr szolgálaton kívül ur, aki elegáns lakásban, boldog családi körből bucsuzik, mikor terhes szolgálatba indul. Az *Uránia* színház csütörtöki műsorán az amerikai rendőr életéből egy napot mutat be. Roppant érdekes megfigyelni az amerikai rendőrt, aki ha kell lovon, gyalog, kocsin teljesít szolgálatot és számtalanszor kerül életveszélyes helyzetbe. A csütörtöki műsor érdekes számai közül még felemlítjük a *Merényletet egy vonat ellen*, mely egy vonatszerencsétlenség izgalmas drámáját mutatja be a közönségnek.

A harmadik filharmóniai hangversenyt február 2-án, vasárnap tartják meg. A műsor leginkább modern mesterek alkotásából fog állni. Jegyekre előjegyzéseket már most elfogad a Weisz és Klein cég (Minorita-palota) a régi helyárok mellett.

A választói jog.

Az „izet'en“ néppárt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 15.

A politikai világot most a házsabály-revizio és az általános választójognak természetszerűleg előtérbe került kérdése foglalkoztatja. A kormány eltökélt szándéka, hogy a két javaslat között junktimot állít fel, de a szigorított házsabályokat már a választói reform tárgyalása idejére alkalmazni kívánja.

Távirati értesítéseink:

Milyen lesz a választójog?

A nemzetközi szociáldemokraták lapja, a *Népszava* ma rendkívül érdekes hírt közöl az általános választói jogra vonatkozólag.

Felétlenül biztos és hitelt érdemlő helyről azt közlik velünk, — írja a *Népszava* — hogy a kormány a választójog reformját a plurális, többes szavazati rendszer alapján tervezi — amint hogy a tervezet készítője, Némethy miniszteri tanácsos, már a múlt kormány idején e melletti kardoskodott. A kormány halgatásának és habozásának az oka az, hogy még nem döntött arra nézve, hogy minő elvekhez és fogalmakhoz kösse a több szavazat leadására való jogot.

Az alapelv az, hogy minden 24 éves írni-olvasni tudó magyar állampolgárnak meglesz a szavazati joga. Ebben már megállapodtak, nemkülönben abban is, hogy az okleveles, diplomás embereknek három szavazat leadására való jogot akar adni a tervezet. Bizonytalan egyelőre az, hogy kinek adja meg a tervezet a két szavazat leadására való jogot.

Erre nézve két nézet áll egymással szemben. Az egyik álláspont a magyarok írni-olvasni tudóinak akar két szavazatot adni, a másik véleményes az, a más, vagy más — adócenzust megütőknek. Az első szempontnak előnyökkel a németiség, a második inkább a szociáldemokrácia előnyére van. De egyformán antidemokratikus és reakciós mind a kettő, mint általában a többes szavazati egész rendszer. A

Hogy monyiban hitelt a *Népszava* ezen értesítése, azt nem állapíthatjuk meg, bizonyos azonban, hogy eléggé érdekes. **Két dudás egy csárdában.** A néppárt lapja az *Alkotmány* tegnapi kirohanást intézett Kossuth Ferenc ellen, amelyre a függetlenségi párt hivatalos lapja, a *Budapest* ma a következő erőteljes hangvételű választ adja.

A függetlenségi pártkörben tegnapi este élénken s a legnagyobb fölháborodással tárgyalták az *Alkotmány* durvaságait. S *Zichy Aladár* gróf miniszter nyilatkozatát éppenséggel nem tartják kielégítőnek. Amit a miniszter ur szellemes tréfának tart, azt a függetlenségiok otromba izléstelen-ségnek bélyegezték. Mindössze, ennyi a felfogásbeli különbség közöttük.

A házsabály-revizio tárgyalása.

Budapesti tudósítónk jelenti: A függetlenségi párt intéző-bizottsága holnap délután tárgyalja a házsabály-revizio tervezetét, a pártközi értekezletet pedig péntek délutánra fogják összehívni. E konferencián természetesen a koalizált pártokon kívül az összes ellenzéki pártok, tehát a disszidensek, a demokraták, a horvátok és a nemzetiségi párt is részt vesznek. A házsabály-revizio tervezete dolgában a koalícióban teljes a megállapodás, csupán a tekintetben van némi eltérés, hogy a reviziót már most, a költségvetés elfogadása előtt tárgyalják, vagy csak később, közvetlenül a választói jog reformja előtt. Valószínű, hogy a képviselőház a javaslatot a költségvetés előtt fogja tárgyalni.

Okolicsányi a tiszti fizetésekéről.

Okolicsányi László ma a *Thalia* hajó fedélzetén egy újságíróat fogadott, aki előtt feltűnést keltő nyilatkozatot tett a tiszti fizetések emelését illetőleg. Okolicsányi tudvalevőleg a magyar delegációban a közös hadügyi költségvetés előadója.

Okolicsányi kijelentette: Biztosra vehető, hogy a tiszti fizetéseket még ebben az évben részlegesen fel fogják emelni, anélkül, hogy e miatt a katonai kérdések egész komplexumát tárgyalás alá vennék, vagy ezért a magyar nemzet katonai téren engedményeket kérne. A delegációk már a nyár folyamán tartanak ülést, a melyben az 1909. évi közös költségvetést tárgyalják s addig, úgy hiszi, hogy Magyarországon a hangulat ebben a kérdésben is meg fog változni.

A delegációkat május végén, vagy június elejére hívják össze. Jobb szeretném, ugymond, ha a katonai kérdések egész tömegét egyszerre oldhatnók meg, már csak azért is, hogy nyugalom legyen.

A katonatiszti fizetések rendezését a kvótaemelés, ez a nehezen lenyelt falat nehezítette meg. A hangulat lecsillapodását kell bevárunk, a mi júniusig bekövetkezik. A tiszti fizetések emelésének megokolása nem nehéz, mert a tiszt ép úgy drágábban fizeti a húst, kenyert és lakást, mint más.

A Révész-kormány zárszámadásai.

A képviselőház zárszámadási bizottsága Sziklay Ottó elnöklété alatt ma tartott ülésén tárgyalta az 1905. évi belügyi zárszámadásokat. Hencz Károly előadó hangoztatja, hogy az 1905. évi egész kezelés törvényes alkotmányellenes, emel fogva a zárszámadásokat általában sem fogadják el. Kérdi a kormányt, hogy ki viselte 1905-ben a főispáni installációk költségét és azt indítványozza, hogy az idevonatkozó összes akták beszerzeztessenek. Bezeredj államtitkár kijelenti, hogy hivatalosan nincs tudomása e költségek elszámolásáról. A bizottság felhatalozta, hogy az 1905. évi zárszámadások aktáit bekéri.

Előjáróság-választás

Ujszentannán.

Aradi Közlöny kiküldött tudósítójától. — Arad, január 15.

Ma zajlott le a világosi járáshoz tartozó Ujszentanna községben az előjáróság-választás. Az aktus teljes rendben folyt le, a községi képviselőtestület számos tagja azonban méltatlankodik, hogy a főszolgabíró nem vette figyelembe a jelöléseknél megnyilvánult óhajait és ez alapon a választást meg fogják felebezni.

Kiküldött tudósítónk a következőket jelenti:

Faragó István világosi főszolgabíró vezetésével, ma választotta meg Ujszentanna a községi előjáróságot. A bírói állásra ketten pályáztak: *Eberlein József* eddigi h. bírós és *Csuppa Nándor*. Mivel az előbbi, közvetlenül a jelölés megejtése előtt, visszalépett, községi bíróvá egyhangulag Csuppa Nándor választotta meg. A törvénybírói állásra is két pályázat érkezett be, *Germann Károly* volt h. törvénybíró és *Erch Nándor*. A jelölés megejtetvén, egyhangulag Erch Nándort választották meg, aki azonban később bejelentette, hogy állásáról lemond. Községi pénztárnok: *Krainér István*, közigyám: *Merkle Antal* lett. Választottak ezenkívül tizenkét esküdtet.

A község két tekintélyes polgára, *Osztér János* és *Gantner Károly*, akik mögött nagy számú választó áll, kijelentették, hogy a főszolgabíró helytelenül cselkedett, mert a választás előtti napon *Osztér János* az ő bejelentését, hogy a bírói állásra *Volf Ferenc* is pályázik tudomásul vette, a jelölésnél mindazonáltal nem említette *Volf* nevét a pályázók között. Azt is hibául róják fel, hogy a választás a tágas és kényelmes községi tanácsterem helyett a szűk jegyzői irodában folyt le s bár ők a főbíróat kérték, hogy vonuljanak le a tanácsterembe, a választást a jegyzői irodában ejtették meg. Az új bíró személyét sem találják megfelelőnek egy hétezer főnyi lakosságú község élén, mert együgyű, magatehetetlen ember.

Midőn tudósítónk az új bíróval beszélni akart, nem mert a kővéházból a szomszéd házába átjönni, mert azszal rémitgették, hogy odaát lefényképezik. Sajnos, hogy a községben a számszámra nézve nagyobb parasztság dominál, akik csak a maguk sorából választják meg az előjáróság tagjait. Érdekes, hogy Csuppa, az új bíró egy hektoliter bort nyert az által, hogy a bírói állásra pályázott, mert barátai hihetetlenek tartották, hogy a korlátolt eszű ember jelölve lesz.

Vass Dezső jegyző, *Hőnigesz Kajetán* aljegyző, *Eberlein József*, *Martics István* és több tekintélyes községi lakos, akikkel tudósítónk nak alkalma volt beszélgetést folytatni, meg vannak elégedve a választás eredményével, annak befolyását minden tekintetben törvényesnek tartják. Az új bíró megfelel a törvényes kelleknek, mert ír, olvas és büntetlen előéletű. Hivatkoznak Ujszentannára, amelynek bírójá, *Kujedán József* még korlátozott eszű, trasztudatlan ember és már több, mint tíz éve áll a község élén.

Faragó István világosi főszolgabíró tudósítónk előtt kijelentette, hogy a választás minden tekintetben az 1866. XXII. törvényeljárásának megfelelőleg folyt le. A törvény értelmében csak az írásban beadott pályázatok vehetők figyelembe, önként következők tehát, hogy ő nem fogadta el sem *Wolfnak* szóbelileg, sem *Gantnernek* egy küldöttség

utján bejelentett jelölését. Ő több ízben felhívta Gantner és Oszter Jánost, hogy adják be pályázatukat írásban, sőt a pályázati határidő utolsó napján telefonon izent Vass Dezső jegyzővel nekik, hogy délután öt óráig akár levélben, akár sürgönyileg jelentsék be pályázatukat, ezek azonban nem reagáltak a felszólításra. A választást megelőzőleg is künnjárt Ujszentannán és Gantnerrel beszélni akart a község békéje érdekében az egyöntetű jelölések tárgyában. Magához kérette, de Gantner nem jelent meg. *A felelősség nem egyéb, alapnálkülli okvetellenkésésnél, mert a választás teljesen törvénytörő volt.*

A jégpályáról.

Tedeschi imádkozik.

Boston a jégen.

Arad, január 15.

A korcsolyázó egyesület mesésen szorgalmas elnöke, Tedeschi Viktor tegnap egész nap nem mutatkozott az utcán. A beavatottak jól tudták, hogy imádkozik. A fohász körülbelül így hangzott:

— Édes jó Jupiter, ki vagy a menyek fölött, nem bánom fagyjon be a vízvezeték, fagyjon be a város kölesöre, fagyjon be a kulturpalota, az új indóház a kulturtanácsosi állás, a rendőrség szaporítása, csak a jégpálya is fagyjon be...

A jó Jupiter, aki éppen abban az időtájtban tartott inspekción Arad fölött, megballotta a fohászt és maga elé rendelte a kedves Mercuriót, a kereskedők istenét.

— Ez a Tedeschi Viktor kitűnő ember, — adta meg a felvilágosítást a kereskedelem istene, — csak azt nem értem, hogy miért kívánja éppen a jégpálya befagyását. Ő ugyanis nem tartozik a *Halifax*- és *Columbus*-imádók közé.

— Nem baj, teljesítem az óhaját, — jelentette ki Jupiter és nyomban kiadta a rendeletet, hogy fagyasszák be a város kölesőjét, a kulturpalotát, az új indóházat és a jégpályát.

Igy történt, hogy ma gyönyörű és sima jég kedveskedett Tedeschi Viktornak, aki főleg a katonazene miatt kívánta a sima jégpályát.

Délutáni 2 óra. Az utolsó seprű is eltűnik a fényes jégtükörről, hogy helyet adjon az első korcsolya-lókáknak

Felhárom óra. A kissé szabálytalan alakú jégpálya környéke élénkület kezd. A partokat kíváncsi közönség ömli el. Iskolakerülő, foglalkozás nélküli gyermekek, facér cselédek mindkét nemből, de itt ott közéjük vegyül egynéhány distingvált külsejű hölgy és ur is, akik nem hajlandók megfizetni a belépődíjat. A kopasz fák között sűrűn vonulnak fel a korcsolya-sport hívei. A nemes és fényesen csillogó Columbusok arisztokratikus göggel nézik kevésbé csillogó társaikat, amelyek a középkori Halifax, vagy Kondor nevet viselik. Bizony, a korcsolyák között is kialakult a rendiség, itt is van mágnás-, közép- és alsó osztály. De a tehetség itt sok mindent ki egyenlít. Columbus korcsolyával is el lehet bukni, míg egy rozadás Halifax néha a legsikesebb bosztont járja.

Háromnegyed 3 óra. Tedeschi Viktor arca lángban ég. Hamarosan nem tudja, hogy mit csináljon, mivel mindent ő csinál. Ő felügyel a jegyek eladására, a ruhatárra, a buffet-re, a korcsolya raktárra, sőt állítólag ő maga söpri a jeget is. A katonabanda elhelyezkedik, a sima és egyenletes jégpálya világosszürke színt nyer a rajta tova sikló korcsolyák metszésétől. Egészséges színű leányok, perzsiáner, vagy biber-sapkában, szép asszonyok, sikkos korcsolyakosztumban, lefelé törtetnek a pályára, hogy a következő pillanatban vigan száguldjanak az elsőrendű jégen.

A jégpálya északi részén hangos zivaj. Apró diákok — alig látszanak ki a jégből — tartanak kongresszust, itt eszelik ki a csinjeiket, amely egyik, vagy másik társuk elbuktatására irányul, persze csak a jégen. Jobban érzik magukat a nyolcasok világában, mint az iskolában, ahol a nyolcasoknak felei: a négyesek dominálnak.

Három óra. Vagy ötszázan mozognak a pályán, de egyelőre nem a legnagyobb verével. Ekkor megszólal a katonazene. Mintha villanyütés érné a korcsolyázókat. A lomhán mozgó, pihenő kép, hirtelen megelevenedik. Olyan lesz a pálya, mint egy golyókkal telt edény, amelyet ide oda ráznak. De csodálatos karambol egy sincs. A vad iramban futó korcsolyázókat csak egy hajszál választja el egymástól. Ha összeütköznenek, az egyik a városházáig, a másik a pályaudvarra repülne.

Félnégy óra. A melegedő helyiség teljesen megtelik anyákkal, akik az ablakon át gyönyörködnek gyermekeikben. A pálya egyre jobban népesedik. Féltő, hogy nem is lehet majd korcsolyázni. A katonazene minden öt percben eljátszik egy-egy keringőt, amely sajnos csak egy percig tart. Az uralmat ekkor átveszik a bosztonozó párok. Kevesen vannak, de úgy járják, mint a bálteremben. A gyengébbek csárdást táncolnak a boszton hangjaira

Valami csodálatos, szinte megmagyarázhatatlan láz fogja el a korcsolyázókat, a néző nem tudja megérteni.

Féltő körök körül a pályán kigyulnak a gáz- és az ivólámpák. A katonazene csak ötig játszik, de még hét óra felé is sűrű rajokban özönlenek a pályára a pihent erejű párok. A hadsereg mindössze egy tüzerfőhadnagy által van képviselve, de meg kell hagyni, hogy kitűnően képviseli tisztársait. A bohémvilágot *Faluty* Károly juttatja eszünkbe. A felesége a partról nézi. (Lám, milyen megfordított világ a bohémvilág. Itt a férfi járja és az asszony nézi.)

A katonazenekar hangjai mellett a következő hölgyek sportoltak a jégen:

Asszonyok: Hoffmann Sándorné, dr. Singer Jánosné, Belezny Jánosné, dr. Radó Gyuláné, dr. Deák Sándorné.

Látnivaló, hogy asszonyok kevesen voltak, de annál többen korcsolyáztak a

Leányok: Meisztrovits Jolán, Morgenstern Rózi, Kara Mancsi, Friedrich Ilonka Czárán Teréz, Steiner Mancsi, Heller nővérek, Sonn Irma, Opre nővérek, Kauffmann Jolán, Wittenberger Relli, Popper nővérek, Bruckner Margit, Török Saci, Weil Ilonka, Pál Klára, Freud Irma, Rácz Lenka, Steigerwald nővérek, Schiffer nővérek, Springer nővérek, Ember Magda, Deutsch Irma, Batschy Lenke, Brunhuber Ilonka, Fülöp Jolán, Wally Nassi, Hermann Hella, Buday nővérek, Reiner nővérek, Hamvas Józsa, Krón nővérek, Najmányi Margit, Ács Margit, Kunsztler Irén, Kovács Teri Vajda nővérek, Vertán nővérek, Zádor Erzsébet, Medveczky Eila, Vasóczy Ilonka, Steinberger Erzsébet, Vajda Marietta, Horváth Ilus, Kohlmann Leona, Wiener Margit, Murády nővérek, Spullinger Adél, Jakots Margit Ströbl Rózi, Nachtnébel Böste, Nádler Ilus, Benda nővérek stb. stb.

Látni való, hogy a leányok az asszonyoknál szaporábban látogatják a jeget. Ha nem teljes a nevésor, amint hogy valószínűleg nem az, úgy kiküldött tudósítónkat terheli a felelősség.

A jégpályának délelőtt is előkelő közönsége van. A délelőtt sportoló hölgyek közül a következők neveit sikerült összejegyeznünk:

Domán Sándorné, Kertész Mikeáné és nővére, Boros nővérek, Bánhidny baronesse, Steiner Józsefné, Steinhardt nővérek, Vajda Marietta, Walfisch Irén, Basch Böste, Keller Ivánné, Szathmáry Anta, Szathmáry Sata, Vörös Magda, Steinitzer nővérek, Mitter Margit, Szalay Ilonka és Weber nővérek.

Bizonyára vigan fog zajlani az élet nap nap

után, addig amíg a jég nem kezd zajlani. Az idősek szerint egyelőre korai ez a félelem és így a korcsolya sport hívei szép, gyönyörteljes szezon elé nézhetnek.

Tüntetés az új bán ellen.

„Vaskéz báró.”

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, január 15.

Az új bán bevonulása a horvát fővárosba, nagy vonásokban a Fejérváry-kormány főispánjainak és biztosainak installációjára emlékeztet. A fogadtatáson a hivatalos közegeken kívül a hivatalos csöcselék is megjelent és közáporral, záptojásokkal dobálta meg a bevonuló kocsikat. Rauch Pál bárót azonban saját kijelentése szerint nem ijesztette el a kedvezőtlen fogadtatás, mert azt igéri, hogy *vas kézzel fog rendet teremteni.*

Zágrábból jelentik: Rauch Pál báró, az ujonnan kinevezett horvát bán ma délután tartotta bevonulását Zágrába. A bán kíséretében voltak az új osztályfőnökök és főispánok is. A pályaudvaron a bán fogadtatására megjelentek az összes hatóságok fejei és a hivatalnoki kar, továbbá a hadtestparancsnok, a püspök, a táblai elnök és mások. Rauch báró az osztályfőnökök és a főispánok társaságában hagyta el kocsiját. A bán a város nevében a polgármesterhelyettes, azután a hivatalnoki kar szónoka üdvözölte. Alig fogott bele Rauch báró a válaszába, midőn a pályaudvar előtt egybegyűlt nagyszámú csöcselék *oly fülsiketítő ordításba tört ki*, hogy a bán képtelen volt beszédét befejezni. A tömeg viselkedésének láttára Rauch báró néhány szóban kijelentette, hogy a hivatalnoki kar előtt majd akkor fejt ki nézeteit, amikor a tüntető urak nem lesznek jelen. Azután a bán és kísérete kocsiba szállt.

Amint a kocsik megindultak, ujult erővel tört ki a tüntetés. A *csöcselék a kocsikat közáporral és záptojásokkal fogadta.* Számos kocsik ablaka betört és a tömeg vérszemet kapva, oly közel nyomult, hogy a fogatok csak nagynehezen haladhattak előre. Ekkor lovas és gyalogos rendőrök léptek közbe és kardlapozva szoritották vissza a népet. Alig haladtak a kocsik néhány lépést, a *tüntető rakétákat dobtak a lovak lábai elé, amelyek felrobbanva nagy lángot vetettek.* A kocsiban ülők és a népközött is rettenetes pánik keletkezett, mert azt hitték, hogy bombát vetettek a kocsik elé. A rendőrség újból hozzálátott a csöcselék megfékezéséhez és számos tüntetőt, főleg inas-gyerekeket letartóztatott.

Egy magánértesülés szerint, amelyet eddig hivatalosan még nem erősítettek meg, *Crukovic bánhelyettes kocsijában megílamadták és tetteleg inzultálták.*

A bán palota előtt valóságos csata folyt le. A rendőrség szörnyű erőfeszítéssel igyekezett a tömeget visszaszorítani, miközben kénytelen volt kardját használni. A tömeg menekülés közben a palota zárt kapuit döngötte, hogy a rendőrök kardjai elől az udvarra menekülhessenek, de hiába. *Igen sok sebesülés történt.*

Rauch Pál báró a bevonulás után egy hírlapírót fogadott, akinek kijelentette, hogy nem ijed meg a csöcseléktől. *A rendet, ha kell, helyreállítja vaskézzel is Este*

hat óraker az ujonnan kinevezett osztályfőnökök és főispánok letették a bán kezébe a hivatalos esküt.

Forradalom az aradi színpadon.

A Gretchen-kavarodás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

A Gretchen című szatirikus színmű körül támadt kavarodás a mai napon elérte a tetőpontját. Az aradi színházban valóságos palota forradalom tört ki, aminek eredményeképpen a színházi törvényszék legközelebbi monstre tárgyaláson fogja a Gretchen ügy bürocsait felelősségre vonni. Tegnap ugyanis még csak három hölgy vett részt a Gretchen körül támadt harcban, ma azonban a szereplők száma felzököt nyolcra.

Miután ugyanis a tegnapi napon sikerült kideríteni, ki játssza a Gretchen címszerepét, Szendrey Mihály egyszerűen próbát íratott ki ma délelőttre a darabból. A próbán meg is jelentek az összes szereplők, Novák Irén és Körössy Juci kivételével, Novák nem jött el, mert beteg. Körössy Juci szintén nem jött el, hanem 39 fokos lázt jelentett. Körössyrek ugyanis eredetileg nem a címszerepet osztották ki, hanem egy kisebb szerepet. Mikor a főszerepet Novák Irén rekedtsége miatt reábizták, az ő szerepe Kun Irénnek jutott, aki már ruhákat is csináltatott magának a darabhoz. Mivel azonban később kiderült, hogy Körössy nem játssza el a címszerepet, vissza akarták adni neki eredeti szerepét: ezt azonban egyrészt Körössy nem akarta most már elfogadni, másrészt pedig Kun Irén tiltakozott azért, hogy őt egy fellépéstől megfoszták. Körössy tehát nem jött el a próbára.

Novák és Körössy helyett azonban megjelent L. Zikó Ilma, akit az igazgató felkért, hogy vállalja el a Gretchen kreálását. A próba már meg is kezdődött, közben azonban egy kellemetlen incidens történt. Kesztlerné Kápolnay Juliska ugyanis nyíltan kijelentette, hogy ő egy kezdő színésznő mellett nem hajlandó másodrendű szerepet játszani, s ha Gretchent L. Zikó Ilma kreálná: ő nem játszik a darabban. A véletlenül éppen jelenlevő Sz. Rontai Boriskát ez a nem várt akadály annyira felzúgatta, hogy hangosan kiáltotta a színház vitaközö tagjai közé:

— Hát csak szírájkojjatok!

Mivel azonban Kesztlerné nem engedett az álláspontjából, L. Zikó Ilmának félbe kellett hagynia a próbát. Hogy pedig a kavarodás annál teljesebb legyen, a direktor kijelentette, hogy táviratozni fog Debrecenbe Háhnel Arankának és Nagyváradra E. Kovács Mariskának, hogy valamelyikük játssza el a Gretchent. Közben jelentkezett Körössy Juci, hogy eljátssza a reá osztott másodrendű szerepet, ami ellen azonban Kun Irén tiltakozott.

A kavarodás ezzel teljes lett, úgy, hogy Szendrey végre elhatározta, hogy Gretchent leveszi a műsorról. És úgy is lön.

Ez, kérem, a Gretchen szomorú nótája.

HIREK.

— Az új csanádi püspök. Budapestről táviratozzák: A Dessewffy Sándor halálával megüresedett csanádi püspöki székre a király Csernoch Sándor dr. esztergomi kanonokot, néppárti országgyűlési képviselőt nevezte ki. A kinevezési okmányt, amely szombatról van keltezve, a hivatalos

lap egyik legközelebbi száma fogja közölni.

— Az ó-budai választás. Budapesti tudósítónk jelenti: A jég a Duna egész hosszában beállott. Síma felületén vadkacsák pihennek. Kivált a Buda tájékán, ahol harci kiállítások zavarják a polgárok nyugalmát. Mint örvendetes jelenséget konstatáljuk, hogy a rendőri beavatkozásra ez ideig szükség nem volt. A két párt irodájában szorgosan folyik a munka s a gyülekező helyeken vigalmas az élet. Az épületek falain, még azokon is, amelyeken a plakátgasztás tilos, zöld és vörös plakátok hirdetik és éltetik a két jelöltet. A jövő vasárnapra Botzenhard dr. párhívei gyűlést hívtak össze, amelyen több függetlenségi párti képviselő is részt vesz. Ugyancsak vasárnap programbeszédet mond Komjáthy Béla, akinek támogatására Eötvös Károly, Bánffy Dezso báró és Vázsonyi Vilmos is megjelennek. A választók kétharmada még ma is várakozó állásponton van.

— Az aradi szerbek ünnepe. Az óhitű naptár Vízkereszt napján, amely a görög keleti szerbek egyik legnagyobb ünnepe, az aradi szerbek szép ünnepét rendeznek. Vasárnap, az ünnep napján a templomban Zsupánszky Sztanimir kerületi esperes nagymisét szolgált, délután pedig az iskolaépületben folyik le programszerűen az ünnepély, amelynek során a szerb dalárda, Vlahjovics Dusan karnagy vezetésével több számmal működik közre. A dalárdában a következő hölgyek és urak fognak résztvenni: dr. Szávits Demeterné, Szávits Emilia, Jankovits Hermin, Paterits Emilia, Bozsidán Léposzáva, Radován Szidi, Gunyev Lenke, Radován Páni, Jovánov Zorka, Balogh Jovánka, Jovánov Helén urnők és urhölgyek. Bogdán György, Tesits Milivoj, Kolárov Döme, Kolárov István, Illics Milos, Jovánov Milán, Papp Miklós, Gunyev Sándor, Nyisztor György.

— Mentőkészülék bemutatása. A Pap-féle mentőkészülék kezelési módját a feltaláló szombaton mutatja be a Széchenyi-gőzmalmon. A belügyminiszter a próbákhoz Adorján Lajos osztálytanácsost küldi ki. A várost Lócs Rezső gazdasági tanácsnok, Posgay Lajos főorvos, Sáriot Domokos főkapitány és Virágh Lajos főmérnök képviselik.

— Pertörlés a Wekerle-Polónyi ügyben. Budapesti tudósítónk jelenti: Az ügyesség tudvalevőleg Wekerle Sándor miniszterelnök és Polónyi Géza ellen, a köztük lefolyt párbajból kifolyólag bünvádi eljárást indított. Ezzel egyidejűleg Günther Antal igazságügyminiszter a királyhoz felterjesztést intézett a pertörlés iránt, a melyre ma érkezett le a kabinetiroda válasza: a király elrendelte a pertörlést.

— Hivatalos vizsgálat. Dobrovits Győző, az országos háromszögellési hivatal főnöke holnap reggel Aradra jön s felülvizsgálja a Fráter és Dömötör cég általi végzett szintezési munkálatokat.

— Az első mérleg. A lefolyt közgazdasági évben dult viharok és erős rázkódtatások után hatványozott mértékben fordul az érdeklődés a takarékpénztárak mérlegei felé. A pénzügytelteknek minden évben megújuló debutje elé tekintő érdeklődést elsőknek a Polgári takarékpénztár elégtül ki lapunk más részén közölt mérlegeivel. Eanek a mérlegnek és nyereségfelosztásnak imponáns adataiból nemcsak a beavott, hanem a laikus közönség előtt is gyorsan kiviláglik, hogy a Polgári takarékpénztárnak biztos alapokra fektetett erős épülete az egész pénzpiacra végigszántó viharokat a legkisebb rázkódtatás nélkül állotta ki és hivatásának, kifogástalan és eredményes működéssel, az egész vonalon megfelelt. A mérleg számadatai a maguk rideg, de cáfo hatatlan modorában igazolják, hogy az intézet mozgé-

konyságát teljesen megőrizte, a jogos hitelignyeket méltányosan kielégítette és részvénye seinek a múlt événél egy, illetve öt koronával magasabb osztalékot ad. Hogy a múlt évben uralkodott nyomasztó pénzzsűke dacára mily mobilis a Polgári takarékpénztár, azt igazolja a mérleg első két sora, melyek szerint az intézetnek az év végén egy millió és 350 ezer korona pénzkészlete volt.

— Följelentés egy nagykereskedő ellen. Budapesti tudósítónk táviratozza: Popper Ármín báró nagybírsági földbirtokos följelentést tett a főkapitányságon Engel Nándor fővárosi csernagykereskedő ellen *uzsora, család és síkhasztás miatt*. A följelentés azt mondja, hogy Engel Popper bárónak több váltóját értékesítette és ezek után uszoraprovíziót és uszorakamatot számított. Így hivatkozik egy példára, mikor Engel egy hetven ezer koronás kölcsön után hétezer korona províziót és nyolc százalékos kamatot számított fel. A rendőrség lefoglalta Engel üzleti könyveit. Engel ma megjelent a rendőrségen ügyvédje, Baracs Marcell dr. kíséretében. Kihallgatták, de nem tartóztatták le.

— Eljegyzés. Krauss Arnold, az Andrényi Károly és Fiai vasnagykereskedő cég főkönyvelője, eljegyezte Krayer Vilma kisasszonyt, Krayer F. fővárosi festékgyáros leányát.

— A csodadoktor vallomása. Budapestről jelentik: A rendőrségen kihallgatták tegnap Wallenstein dr., a csuda-szérum feltalálóját, aki ellen Pest Frigyes, egy orvosi szaklap szerkesztője emelt bünvádi panaszt család miatt. Az orvos vallomásában azt mondotta, hogy ő a Pestitől kapott pénzt valóval fedezte. A haszonból Pestit részesítette. Hogy a haszon kevés volt, annak nem ő az oka, se a széruma, amelynek gyógyító erejéről bizonyosságot tettek azok, akiket szérumával beoltott. Orvosok, köztük Bischitz dr. küldtek hozzá pácienseket, akiknek kétharmada olyanokból tellett, akik őt nem díjazhatták. Hogy nem „kikészített” betegek voltak, annak bizonyítására elmondja, hogy több olyan beteg kezelte, akiket más szanatóriumokból elutasítottak mint gyógyíthatatlanokat. Meg van győződve, hogy széruma gyógyító erejű és ezt orvosi tekintélyek írott nyilatkozatával is bizonyítani tudja. Sándor László dr., aki a vizsgálatot vezeti, ma több tanut hallgatott ki, akik a szérum-doktor javára vallottak.

— Vasuti szerencsétlenség. Budapesti tudósítónk táviratozza: Újpest és Rákos állomások között egy tizenhét kocsiból álló tehervonat, amely Budapest felé közeledett, eddig még kiderítetlen módon kiskilott. A kiskilás következtében a kocsik egymásra futottak s minden kocsi összetört. A vasuti pálya erősen megrongálódott. A gondviselésnek köszönhető, hogy a kiskilás nagyobb vasuti katasztrófának nem lett az okozója. Mögötte ugyanis teljes sebességgel közeledett az érsekújvári személyvonat. A mozdonyvezető észrevette a veszedelemet és a kiskilás helyétől mintegy 200 lépésre megállította a vonatot. Így emberéletben baj nem esett. A közönség a körvasutig gyalog tette meg az utat s a közlekedés még mindig átészállással történik. Az államvasutak kára megközelíti a kétszáz ezer koronát. A fővárosban, a tehervonat szerencsétlensége nyomában, riasszó hírek terjedtek el. Számos emberhalálról beszéltek.

— Carmellini, az országszerető népszerű gondolatolvasó és bűvész Aradra érkezett és a Központi szálloda téli kerthelyiségében szombaton és vasárnap bűvész estélyt rendez, mely alkalommal itt még nem látott új és eredeti mutatványokkal fogja a közönséget szórakoztatni.

— Szombaton egy óriási hal lesz látható az „Orsovai hal” hoz címzett Bréger J. cégnél, Szabadságtér tér 4. sz. Telefon 615. Ugyanitt hétfőtől, január 20-ikától kezdve kitűnő minőségű kőolaj (petróleum) lesz kapható, 24 fillérért literenként.

— Rum compositio 1 literhez 20 kr. *Livör aroma* 1 literhez 30 kr. Vojtek és Weisznál. 191

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. P. (Arad.) A 38 ik gyalogezred Kecskeméten állomásozik. Zarathustra: Zarathustra. Dorian Gray: Dorian Gré, Bimbary: Bömböri.

E. B. I. Aki völegény, az ne írjon verseket.

APRÓ HIRDETESEK.**Toilette Moderne**

• legjobb és legolcsóbb eredeti francia divatlap füzeteként 1 kor. 20 fillérért kapható **Ingsz I. és Fia** könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-utca. 201

Kiadó

egy terem mellékhelyiségekkel klub esetleg irodahelyiségnek a Szabadság-tér legforgalmasabb helyén. Bővebbet a kiadóhivatalban. 486

Rongált dobozu

levélpapírokat minden elfogadható árban árusítok ki. **Kerpel Izse** könyv-, zenemű- és papírkereskedése, Arad. 212

2 szobás utcai garzon lakás

irodának is alkalmas, azonnal kiadó. Boros Béni-tér 1. sz. II. 653

Olcsó lüzifa eladás.

15 wsggon igen szép bükkfa hasáb, kevés doronggal keverve egy kvantumában akármely olcsó árban eladó. Cim a kiadóhivatalban megtudható. 659

Vendéglősök figyelmébe!

Teljesen új Pianó Orchester Automata pénzbedobással olcsón eladó. Remek butordarab, magától kifizetődik. Kohn, Hajó-u. 5. 660

Tisztelettel van szerencsénk a n. é. közönségnek becses tudomására hozni, hogy több évi működésünk után Deutsch Testvérek cégtől kiléptünk s a

Szabadság-tér 21. szám alatt

levő Lengyel Testvérek női divat üzletét megvettük és azt

Bellák és Deutsch

cég alatt a mai kor igényeinek megfelelően tovább folytatjuk.

A jelenleg **nagy raktáron** levő összes áruinkat

mélyen leszállított árak mellett

657

árusítjuk.

Nagybecsű partfogásért esedeznek

Bellák és Deutsch

27—1908. végreh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. járásbíróságnak 1907. évi Sp. IV. 1140. számú végzése következtében Dr. Salgó Miksa ügyvéd által képviselt Márton és Hirsch javára, Scheer Lajos ellen 116 kor. s jár. erejéig 1907. évi december hó 13-án foganatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 900 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: bor nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a borosjenői kir. járásbíróság 1907. évi V. 757/2. számú végzése folytán eddig összesen 27 kor. 10 fillérben bíróság már megállapított költség-hátralék erejéig Apateleken, adós szöllejében leendő megtartására 1908. évi január hó 21-ik napjának délutáni 1/4 óra határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendelhetik.

Kelt Borosjenő, 1908. évi január hó 10. napján.

Nagy,

kir. bir. végrehajtó.

661

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság, Aradon.

Meghívás

a „Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság, Aradon”

rendkívüli közgyűlésére,

mely Aradon, az aradi és csanádi egyesült vasutak üléstermében, **1908. évi február hó 2-án délelőtt 10 órakor** fog megtartatni.

Napirend:

Az igazgatóság jelentése a részvénykibocsátási művelet befejezéséről, határozathozatal a befolyt összegek hováfordítása felől és indítvány az alapszabályok 6. §-ának módosítása tárgyában.

Legyzet. Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények legalább nyolc nappal a közgyűlés előtt a következő letéti helyeken letétmenyendezendők:

Aradon: az Arad csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaságnál,

Budapestben: az Angol osztrák bank fióktelepénél (V., Fürdő-utca 6.) és

Bécsben: Schoeller és Társa cégnél (I. Wildpretmarkt 10.)

642

Az igazgatóság.

Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.

Vagyoni. **Mérleg-számla 1907. évi december hó 31-én. Teber.**

	Korona	fl.	Korona	fl.	Korona	fl.	Korona	fl.
Pénztár...			53342	70	Részvénytőke ...		1800000	
Más pénzüzeteknél elhelyezett tőkék			801704	24	Általános tartalékalap*	560221	70	
Váltók ...			9086233	45	Leirási tartalékalap ...	62109	23	
Kölcsönök:					Dijas záloglevél tartalékalap ...	89368	25	
Záloglevél biztosítéki kölcsönök ...	4930397	25			Árfolyam különbözeti tartalékalap ...	42103	45	
Jelzálog kölcsönök ...	174781	44			Ingatlan törlesztési tartalékalap ...	55248		
Kötvény kölcsönök ...	42800				Nyugdíjalap ...	51776	84	810827
Községi kölcsönök ...	59227	92	5207206	61	Engedményezett községi kölcsön ...			69227
Folyó számlai kölcsönök ...			491628	45	Záloglevelek a forgalomban:			
Előleg értékpapírokra ...			48127		5%-os d. n. ...	3850600		
Záloglevél biztosítéki alap:					5%-os dijas ...	1043800		4894400
K. 435.600 — n. é. 5% d. n. saját					Kisorsolt záloglevelek ...			86200
intézeti záloglevél ... a 92 —	400752				Takarékpénztári betétek:			
K. 3000 — n. é. 5% dijas saját in-			403812		könyvecskére ...	4152330	44	
tezeti záloglevél ... a 102 —	3060				folyószámlára ...	836943	73	4989274
Záloglevél készlet:					Visszszámított váltók ...			4385055
K. 14.800 — n. é. 5% d. n. saját inté-					Idegen váltók és küldvények ...			175435
zeti záloglevél ... a 92 —	130456				Ingatlan tartozás az Andrássy-tér 19. sz			
K. 92.200 — n. é. 5% dijas saját			224500		bázon ...			244752
intézeti záloglevél ... a 102 —	94044				Hátralékos záloglevél szelvények ...	17176	50	
Értékpapírok:					Hátralékos osztalék szelvények ...	8573	72	20750
K. 30.000 — 4% koronajár. a 91 —	27300				Hátralékos betét kamatadó ...			9399
K. 100.000 — Pesti hazai első taka-					Előre felvett kamatok ...	134916	25	
rékp. 4 1/2%-os kötvény a 96 75	96750				Előre felvett házbérek ...	8380		
K. 100.000 — Pesti hazai első taka-					Átmeneti záloglevél kamat ...	20556	80	158853
rékp. 4%-os kötvény ... a 92 —	92000				Nyereség egyenleg:			
K. 200.000 Hazai bank r. t. 4 1/2%-os					nyereség áthozat 1906. évtől ...	22923	63	
kötvény ... a 96 50	193000				1907. évi nyereség ...	228199	37	251123
50 drb. Arad-csanádi vasuti törzs-								
részvény ... a 200 —	10000							
12 drb. Magy. pénzünt. központi hi-								
telb. részvény ... a 1000 —	12000							
23 drb. Weitzer waggongyár rész-								
vény ... a 290 —	6670							
Különféle sorsjegyek és részvények	5220		442940					
Adósok ...			74784	66				
Andrássy-tér 19. sz. ház ...			500000					
Leltár:								
Leírás 10% ...	9690	96						
Hátralékos kamatok ...	969	10	8721	86				
Hátralékos értékpapír kamatok ...			84125	34				
			8171	25				
			17835297	56				17835297
								56

Aradon, 1908. január hó 1-én.

Nattland Bernát, s. k.
vezérigazgató.

Stein Zsigó, s. k.
cégvezető titkár.

Róskoi Miksa, s. k.
tőkegyűjtő.

Dr. Keresztes Gyula, s. k.
igazgatósági elnök.

Domonkos Lajos, s. k.
igazgatósági alelnök.

Glück Károly, s. k.
igazgató.

Dr. Mittler Izidor, s. k.
igazgató.

Réthy Viktor, s. k.
igazgató.

Révész Adolf, s. k.
igazgató.

Singer Izrael, s. k.
igazgató.

Szathmáry Mihály, s. k.
igazgató.

Vásárhelyi Dezső, s. k.
igazgató.

Jelen mérleg-számlát a fő és mellékkönyvekkel összehasonlítván, azt helyesnek és tökéletesen rendben levőnek találtuk.
Aradon, 1908. évi január hó 14-én.

A felügyelő-bizottság.

Reiniger Samu, s. k.
fel. biz. elnök.

Reinhart Gyula, s. k.
fel. biz. tag.

Hoffmann Antal, s. k.
fel. biz. tag.

Dr. Köpf János, s. k.
fel. biz. tag.

Vojtek Rójos, s. k.
fel. biz. tag.

A felügyelő-bizottság jelentése:

Tisztelt Közgyűlés!

Az alapszabályok 58 §-a értelmében alulírott felügyelő-bizottság az intézet ügyvezetésének minden ágát többször vizsgálat tárgyává tette s különösen a pénztárkezelést, valamint a könyvvezetést a rendszeren tartott üléseken pontosan megvizsgálta. Nemkülönböztetve alaposan megvizsgálta az igazgatóság által eléje terjesztett évi zarszámadások és mérlegek minden egyes tételét.

Alulírott bizottsági tagok a vizsgálatok alapján jelentjük, hogy a takarékpénztári ügykezelést mindenkor a legnagyobb rendben és az alapszabályokkal egybehangzóan találtuk.

Indítványozzuk tehát az évi mérlegnek a tek. Közgyűlés által leendő elfogadását, hozzájárulunk egyszersmind az igazgatóságnak az évi nyereség felosztására vonatkozó javaslatához, mely szerint a mérleg jövedelmi egyenlege 228,199 K. 37 f.

ezen összegből az alapszabályok 113. §-a értelmében a tartalékalap 1907. évi 5% kamataira fordítandó

az alapszabályok 137. §-a értelmében levonandó:

- a) 10% a tartalékalapnak 20,018 K. 82 f.
b) 2% a nyugdíjalapnak 4,003 " 76 "
c) 10% az igazgatóság jutaléka 20,018 " 82 "
d) 2% a vezérigazgató jutaléka 4,003 " 76 "

28,011 " 08 "
200,188 K. 29 f.

e) 1% a tisztviselők jutaléka 2,001 K. 88 f.
a felügyelő-bizottságnak 3,000 K. — f. 53,047 K. 04 f.
marad 147,141 K. 25 f.

az 1906 évi nyereség áthozat 22,923 " 63 "
a közgyűlés rendelkezésére álló összeg 170,064 K. 88 f.

Indítványozzuk, hogy ebből a 160 K. né részvények 20 számu 1907. évi szelvényeinek 12 koronával és a 800 K. né részvények ugyanilyen számu és évi szelvények 60 koronával 1908. évi január hó 27-étől kezdve intézetünk pénztáránál való beváltására fordítassék 135,000 K. — f.
adassék közcélokra 2,000 " — "
és a nyugdíjalap rendkívüli dotációjára 5,000 " — " 142,000 K. — f.
a maradványt 28,064 K. 88 f.

pedig kérjük az 1908. évi veszteség- és nyereség-számlára elővezettetni. Végül pedig véleményezzük, hogy az igazgatóságnak a befejezett 1907. évi működésére nézve a felmentvény megadásának és kérjük ezt a magunk részére is kimondani.

Mint hogy megbízatásunk lejárt, köszönjük az eddig belénk helyezett bizalmat.

Aradon, 1908. évi január hó 14-én.

Az Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság felügyelő-bizottsága:

Reiniger Samu, s. k.
fel. biz. elnök.

Reinhart Gyula, s. k.
fel. biz. tag.

Hoffmann Antal, s. k.
fel. biz. tag.

Dr. Köpf János, s. k.
fel. biz. tag.

Vojtek Rójos, s. k.
fel. biz. tag.